

Prameny práva EU a jejich uplatnění – primární právo

Filip Křepelka

Právo EU I – seminář č. 2

Distanční semináře v národní karanténě

Jaro 2020

Prameny práva EU

- Opakování kursu ÚMEP
- Co jsou prameny práva?

Primární (prvotní, základní): zřizovací smlouvy
a sekundární (druhotné, odvozené): předpisy (akty) orgánů EU

Míšení mezinárodního a vnitrostátního práva.
Odráží hybridní charakter ES/EU.

Význam judikatury

- Dosud: psané abstraktní právo:
- Výuka práva ES/EU na judikatuře Soudního dvora?

- Judikatura Soudního dvora EU jako výklad zřizovacích smluv a dokumentů sekundárního práva.
 - Možné odlišné pohledy, dané vlivem největších států (D, F, UK).
 - Judikatura / Precedent.
 -
 - A zvláštním vývojem v ES/EU, zvláštností řízení o předběžné otázce.
 - Pro výuku je klíčový výklad především zřizovacích smluv.

Přehled zřizovacích smluv

Smlouva o Evropské unii

Smlouva o fungování Evropské unie

Listina (Charta) základních práv Evropské unie

- Proč je to takto?
- Jaký je vztah a původ těchto dokumentů?

Vývoj zřizovacích smluv

- Původní podoba: odráží 3 společenství
- Novelizační smlouvy:
 - slučovací orgány, JEA ...
 - Maastrichtská: zásadní proměna: vznik EU jako doplňku 3 ES
 - Dále Amsterdamská, Nicejská smlouva
- Smlouvy o vstupu. Zvláštnosti? Kolik jich bylo? 7.
- Smlouva o výstupu – GB (Brexit).

Připomenutí vytváření mezinárodních smluv

- Jak se sjednávají mezinárodní smlouvy?
- Obyčeje, Vídeňská úmluva o právu smluv mezi státy, nauka, praxe sjednávání....
- Jednotlivé fáze: příprava, jednání, podpis, ratifikace, interní schvalování, trvání a ukončování.
- Platí to též pro zřizovací smlouvy?
- Ve své podstatě ano! Řádný a zjednodušený postup...
- Ovšem se zapojením orgánů EU! Vytvoří se tzv. Konvent.

Neúspěch Smlouvy o Ústavě + současná nezměnitelnost

- Smlouva o Ústavě pro Evropu – neúspěch.
- Kolik států neratifikovalo?

- Lisabonská smlouva jako náhražka, plán „B“

- Deset let nezměněný stav. Multi-krize EU.

Sekundární právo:

Výčet čl. 288 SFEU: nařízení, směrnice, rozhodnutí, doporučení, stanoviska...

Co má sekundární právo společného? Předpisy (akty) orgánů EU

Problematika nařízení a hlavně směrnic: seminář č. 2

Připomenutí vztahu mezinárodního a vnitrostátního práva

Nutné pro pochopení pojetí práva EU jako hybridu.

Dualismus a monismus

Realita vztahu mezinárodního a vnitrostátního práva.

Mezinárodní smlouvy zavazují a opravňují pouze státy, respektive mezinárodní organizace.

Jednotlivec se těší (nebo je zatížen) jenom zprostředkovaně, tzv. destinatář.

Monismus jako teorie? Některé mezinárodní smlouvy předpokládají přímé oprávnění jednotlivců, právnických osob apod. Obecně ale platí dualismus.

Zabezpečení dodržení mezinárodních závazků ve vnitrostátním prostředí

Převládající dualismus: Proto některé formy recepce mezinárodního práva:

Adaptace

Transformace

Inkorporace...

Adaptace vnitrostátního práva požadavkům mezinárodních smluv.

Inkorporace vymezených mezinárodních smluv v Česku na ústavní úrovni - **čl. 10 Ústavy ČR**

ES/EU Zásada přímého účinku

Rozsudek 26-62 van Gend en Loos - podrobná četba

Co se stalo? Jaké pravidlo Smlouvy EHS bylo dotčeno?

Založení oprávnění a povinností jednotlivcům.

Čím to Soudní dvůr odůvodnil?

Přímý účinek / zásada přímého účinku

Účinek: Možnost jedince se dovolávat.

Vymáhání soudy a úřady členského státu.

ES/EU zásada přednosti

Rozsudek 6-64 Costa v. ENEL

a 11-70 Internationale Handelsgesellschaft – nahlédnutí
(oba rozsudky jsou matoucí, ve shrnutí není úplně dobře
popsaná konkrétní skutková a právní situace)

Přednost před neslučitelným vnitrostátním právem, její
úplnost, tj. též před ústavami.

Přednost se však skrývá též v rozsudku van Gend en Loos.

Judikatorní nálezení dodnes?

- Smlouva o ústavě pro Evropu: I-6
- Lisabonská smlouva: prohlášení Rady na základě dobrozdání vlastní právní služby.
- Co přímý účinek? Skrývá se v přednosti, je jejím předpokladem?
- Závěr ohledně obou zásad...

Skutečnost obecně

- Ve většině agend absence výkonu práva EU.
- Reálné a výjimečně ostentativní ignorování přednosti práva EU členskými státy včetně jejich vysokých soudů.
- Omezené nástroje prosazování (pokuty).
- Neschopnost a nemožnost prosazování donucením vůči členským státům.
- Závěr: nadnárodní právo EU jako právní odraz povahy a stavu EU.
- Evropská unie není federace!!

Pandemie covid-19 oslabující EU

- Uzavření hranic, důrazné omezování obchodu vybranými léčivy či zdravotnickými prostředky.
- Je to slučitelné s právem EU?
- Úřady nehodlají uznávat, Soudy nehodlají dávat předběžná opatření, nekladou otázky do Lucemburku.
- Pochybnosti zde přitom pochopitelně jsou...

